

environmental protection

economy

community development

science

GAZDÁLKODÁSTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK

A Debreceni Egyetem

Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar
Tudományos Diákköri tevékenységének eredményei

investment

finance

bioenergy

rurality

accounting

human resources

2011.

risk analysis

informatics

III. évfolyam, 1. szám

GAZDÁLKODÁSTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK

A Debreceni Egyetem

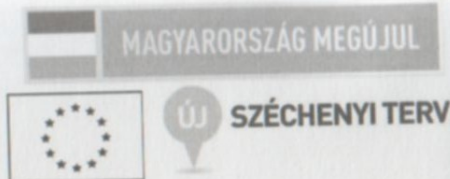
Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar
Tudományos Diákköri tevékenységének eredményei

III. évfolyam, 1. szám, 2011.

Debrecen

2011.

A kiadvány elkészítését a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0024 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Főszerkesztő:
Nábrádi András

Felelős szerkesztető:
Dr. Dajnoki Krisztina
Dr. Szöllősi László

Szerkesztőbizottság:
Dr. Bács Zoltán
Dr. Berde Csaba
Dr. Nábrádi András
Dr. Pető Károly

ISSN 2061-2443

© DE GVK Tudományos Diákköri Tanács

Borítóterv:
Dr. Tikász Ildikó Edit

Kiadja a Debreceni Egyetem
Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kara
Felelős kiadó:
A kar dékánja

Center-Print Nyomda, Debrecen
2011.

TARTALOM

BESZÁMOLÓ A X. ÉS A XI. DE GVK KARI TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA EREDMÉNYEIRŐL (Dajnoki Krisztina – Szöllősi László)	5

A X. KARI TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIÁN MINŐSÍTETT HELYEZÉST ELÉRT HALLGATÓK PUBLIKÁCIÓI.....	11

NAPJAINK GAZDASÁGI VÁLSÁGÁNAK BEMUTATÁSA ÉS HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA A MIKRO-, KIS-, ÉS KÖZÉPVÁLLALATI SEKTORBAN HÁROM MEZŐGAZDASÁGI VÁLLALKOZÁS PÉLDÁJÁN KERESZTÜL (Egri Nikolett).....	13
RÖVID VÁGÁSFORDULÓJÚ NEMESNYÁR ENERGIAÜLTETVÉNYEK GAZDASÁGI ÉRTÉKELÉSE HAJDÚ-BIHAR MEGYÉBEN (Gabnai Zoltán)	19
A LEADER PROGRAM VIZSGÁLATA – ESETTANULMÁNY A DÉL-ZEMPLÉNI LEADER HELYI KÖZÖSSÉGNÉL (Varga Klaudia).....	27
A KÖRNYEZETVÉDELEM MEGÍTÉLÉSE HAZAI ÉS KÜLFÖLDI EGYETEMISTÁK KÖRÉBEN (Durkó Emília).....	35
KÖRNYEZETI INFORMÁCIÓK AZ ÉVES BESZÁMOLÓBAN (Kiss Ágota)	41

A XI. KARI TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIÁN MINŐSÍTETT HELYEZÉST ELÉRT HALLGATÓK PUBLIKÁCIÓI.....	47

CSALÁDI HÁZAK FÜTÉSÉNEK GAZDASÁGOSSÁGA (Durkó Emília).....	49
A FAAPRÍTÉK-TERMELÉS ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATI ENERGIA-GAZDÁLKODÁS RENDSZERSZEMLELETŰ GAZDASÁGI ELEMZÉSE ESETTANULMÁNY ALAPJÁN (Gabnai Zoltán).....	57
A NÁDUDVARI TÖLTÖTT KÁPOSZTA PIACI BEVEZETÉSÉNEK STATISZTIKAI VIZSGÁLATA (Pál Enikő).....	65
PORTFÓLIÓ MENEDZSMENT ÉS OPTIMALIZÁLÁS A BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDE ADATAI FELHASZNÁLÁSÁVAL (Drahos Beáta).....	71
MÉRSÉKELT KOCKÁZATÚ BEFEKTETÉSI ALAPOK VAGYONÁNAK ÉS ÁRFOLYAMÁNAK STABILITÁSA ÉS HOSSZÚ EMLÉKEZETE (Somogyi Balázs István).....	81
A HBZ KFT. KOMPLEX GAZDASÁGI ELEMZÉSE A VERSENYTÁRSÁK TÜKRÉBEN (Szabó Anett).....	89
HORTOBÁGYI TERMELŐK HELYZETE AZ ÁTRENDÉZŐDŐ ELLÁTÁSI LÁNCOKBAN (Dogi Ilona)	97
AZ EMBERI ERŐFORRÁS KIVÁLASZTÁS SAJÁTOS SÁGAI AZ EGYHÁZI FENNTARTÁSÚ OKTATÁSI INTÉZÉNYEKBEN (Keszler Ádám).....	105

A KÖRNYEZETVÉDELEM MEGÍTÉLÉSE HAZAI ÉS KÜLFÖLDI EGYETEMISTÁK KÖRÉBEN

ASSESSMENT OF ENVIRONMENTAL PROTECTION BY DOMESTIC AND FOREIGN UNDERGRADUATES

Durkó Emília

Debreceni Egyetem, Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar
Gazdasági agrármérnöki szak I. évfolyam

ÖSSZEFOGLALÁS

A II. világháború óta hihetetlenül felgyorsult a tudományos és a technológiai fejlődés, hatása nem nevezhető egyértelműen pozitív jelenségnek. A XX. század közepéig nem váltak köztudottá a civilizáció és a gazdaság növekedésének káros hatásai, amelyek környezetünket fenyegetik.

Az 1960-as évektől került előtérbe a környezetvédelem és a környezettudatos szemlélet. A környezettudatosság felmérésére már több ízben tettek kísérletet egyéni és vállalati szinten egyaránt, mely vizsgálatok tanulmányozása kíváncsivá tett és arra ösztönzött, hogy elvégezzek egy kutatást az egyetemisták körében. Azt vizsgáltam, hogyan vélekednek a környezetvédelemről, és a környezettudatosság mennyire kap szerepet mindennapjaikban, legyen szó közlekedésről, vásárlásról, vagy szabadidős programokról. Jelen tanulmányban a debreceni és a prágai agrártudományi egyetem hallgatóinak válaszait elemeztem és hasonlítottam össze. Többek között azt vizsgáltam, hogy a cseh vagy a magyar diákok, a férfiak vagy a nők, a városban vagy falvakban élők viselkednek környezettudatosabban. Vizsgálataim során kiderült például, hogy a nők a pesszimistábbak, a férfiak a tájékozottabbak, a csehek szívesebben szelektálják a hulladékokat, a magyarok pedig többet áldoznak a környezettudatosságra.

Kulcsszavak: környezet, környezettudat, életmód, nevelés, fenntarthatóság

ABSTRACT

"Scientific and technology development has been unbelievably growing since World War II but its effect is not called only positive phenomena. The harmful consequences of growth of economy and civilisation which are treating healthy environment did not get familiar in the middle of the 20th century.

The so-called environmental protection and environmental conscious behaviour is said to exist since the '60s. The environmental conscious behaviour has already been investigated a couple of times by people and companies. These studies made me curious to explore undergrads' behaviour. The aim of my study is to know how important the environmental consciousness in students' lives who are studying at the Agricultural University of Prague and Debrecen in connection with transport, shopping and free time activities. I wanted to know who is really environmental friendly: either the Czech or the Hungarian student, either men or women, either the person who lives in village or in a city. As it turned out women are more pessimistic than men, men are more informed than women, the Czech students totally collect waste selectively in contrast to Hungarian students and Hungarian purchase more environmentally friendly product than Czech student."

Keywords: environmental, environmental awareness, lifestyle, higher education, sustainability

BEVEZETÉS

A környezet szennyezése visszafordíthatatlan folyamatokat idézhet elő, legyen szó levegő-, víz- vagy talajszennyezésről. Kutatások és becslések (Business As Usual, 2009; IEA- Oil Market Report, 2009; State of play in the EU energy policy, 2010; Regionális Energiagazdasági Kutató-

központ, 2010; Key World Energy Statistics, 2010) szerint 2050-re a légkör szén-dioxid tartalma megduplázódhat, és addigra akár 4,5 °C -os átlaghőmérséklet növekedés is bekövetkezhet. Ennek hatása már napjainkban is tapasztalható, ami az évszakok eltolódását, a szélsőséges időjárást, soha nem látott viharokat, árvizeket illeti. A Föld túlnépesedése is komoly probléma, miközben az ivóvízkészletek végesen fogynak. A 2007-es IPCC előrejelzés szerint 2080-ra 2,3 milliárdan nem jutnak majd tiszta ivóvízhez, 2020-ra legalább 75 millió afrikai szenved majd vízhiányban. Nem szabad megfeledkeznünk a fosszilis energiák fogyásáról sem, hiszen a gazdaságosan kitermelhető kőolaj- és földgáz készletek 2050-re jelentős csökkenést mutatnak világszerte. Nem véletlen tehát, hogy egyre jobban szorgalmazzák a drágább, de környezetbarát víz-, szél- és napenergia adta lehetőségeket.

Az elmúlt évtizedekben a társadalom ráébredt, hogy cselekedni kell: nagyobb hangsúlyt kell fektetni a környezet védelmére nemcsak magunk miatt, hanem a következő generáció érdekében is, ezért takarékoskodni kell a rendelkezésünkre álló erőforrásokkal. Több kutatás (The Health of the Planet Survey, Gallup International, 1992; Zöldülő Magyarország, Magyar Gallup Intézet, 1994; Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, 2002; Cognitive-WWF Ökobarométer Projekt, 2004) szerint ezzel párhuzamosan megnőtt az emberek környezet iránti aggodalma. A környezettudatos szemlélet előtérbe került, ami nem csupán arról szól, hogy zárjuk el a csapot és kapcsoljuk le a lámpát, ha épp nem használjuk, hanem az életmódváltás szükségességét hangsúlyozza.

Fel kell ismerni, hogy az eddigi pazarló életforma többé nem fenntartható, és nem csak a felnőttek körében kell felhívni erre a figyelmet, hanem már gyermekkortól kezdve a neveléssel és az oktatással hangsúlyozni kell az említett téma fontosságát, azonban tudomásul kell venni, hogy a környezettudatos magatartás áldozatokat követel, nemcsak a fejlett országok és a nagyvállalatok vezetőitől, hanem Tőlünk, hétköznapi emberektől is.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A huszonegy kérdést tartalmazó kérdőív kitöltésében a Debreceni Egyetem Agrár- és Gazdálkodástudományok Centrumának és a prágai partneregyetemünk ugyanazon szakon tanuló hallgatói voltak segítségemre. Egy külföldi ösztöndíj keretében félét Prágában tanultam, a Ceska Zemedelska Univerzita egyetemén. Érdekesnek találtam megvizsgálni, hogy a két ország diákjai hogyan viszonyulnak a környezettudat fogalmához, kik a környezettudatosabbak a kérdőívet kitöltő fiatalok körében: a magyar vagy a cseh diákok, a fiúk vagy a lányok, a városban vagy a vidéken élők. Leendő gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnökök töltötték ki a kérdőívet, akik első-, másod-, vagy harmad évesek és BSc illetve vidékfejlesztési agrármérnök MSc képzésen tanultak. Kutatásom eredményeképpen 52 db angol és 51 db magyar nyelvű kérdőívet értékeltem ki. A kérdőívem a következő témaköröket érintette:

- a környezetvédelem jelentősége napjainkban,
- jövőbeli kilátások,
- a környezettudat fejlesztésének és ismeretek bővítésének a lehetőségei,
- a környezettudatos magatartás megnyilvánulásai.

Kérdéscsoportonként kiértékeltem, kik és hogyan válaszoltak a feltett kérdésekre. Vizsgáltam, hogy milyen és mennyire szoros kapcsolat van a válaszadók (nemzetiség, nem, lakhely) és az adott válaszok (igen, nem, ötfokozatú Likert- skála) között. Ebben a Windows SPSS program volt segítségemre. Tehát azt elemeztem, hogy az összefüggések a véletlennek köszönhetőek-e, vagy statisztikailag alátámaszthatók. Az minősül statisztikailag szignifikáns összefüggésnek, amely valószínűleg nem véletlenül következett be. Ahol a minimumfeltételek teljesültek, az összefüggés vizsgálatokat χ^2 -próbaival végeztem. A χ^2 -próba eredménye attól függ, hogy a kapott szignifikancia érték 0,05-től nagyobb vagy kisebb: (1) Ha 0,05 alatti értéket kapunk, akkor a tapasztalt a várt értéktől lényegesen különbözik, vagyis a vizsgált szempontok között

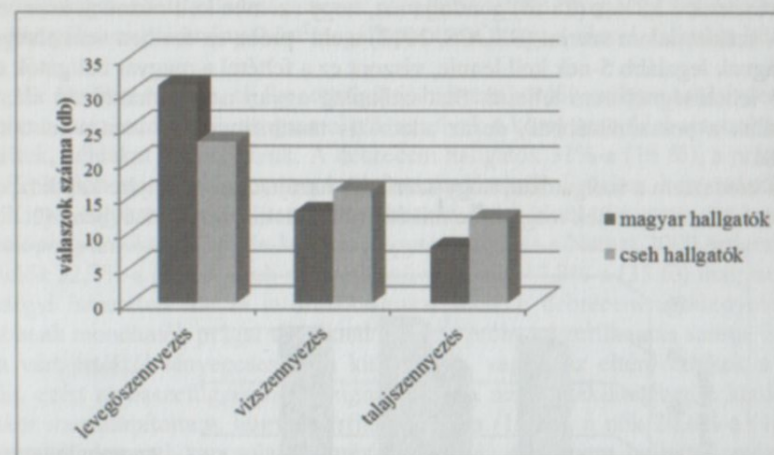
van kimutatható különbség. (2) Ha 0,05 feletti értéket kapunk, akkor a tapasztalt a várt értéktől lényegesen nem különbözik, vagyis az összefüggés a véletlennek köszönhető.

A továbbiakban néhány kérdéskör kiértékelését ismertetem a teljesség igénye nélkül. A felmérésem ugyan nem volt reprezentatív, de tükrözi a hallgatók hozzáállását és szemléletüket.

EREDMÉNYEK

A kérdőívet fele-fele arányban töltötték ki magyar és cseh hallgatók. A nemek arányának megoszlása esetében elmondható, hogy a cseh diákok esetében szintén fele-fele arányban voltak a kitöltők között nők és férfiak. A választ adó magyar hallgatók 80%-a nő volt. Az életkor tekintetében – mind Prágában mind Debrecenben – túlnyomó részben szerepeltek a 18-22 évesek, a diákok többsége városokban él. A Prágában tanulók 60%-a városi, míg a Debrecenben tanulók körében ez az arány magasabb, mint 70%.

Ma már nincsen a Földünkön olyan hely, ahol ne lenne kimutatható a környezetszennyezés valamelyik formája. Elsőként a hallgatók három alternatíva közül választhattak arra vonatkozóan, hogy a környezetszennyezés melyik típusa esetében a legszükségesebb intézkedéseket tenni. (1. ábra)

1. ábra: A legfontosabb környezetszennyezési problémák a kérdőívet kitöltő fiatalok körében

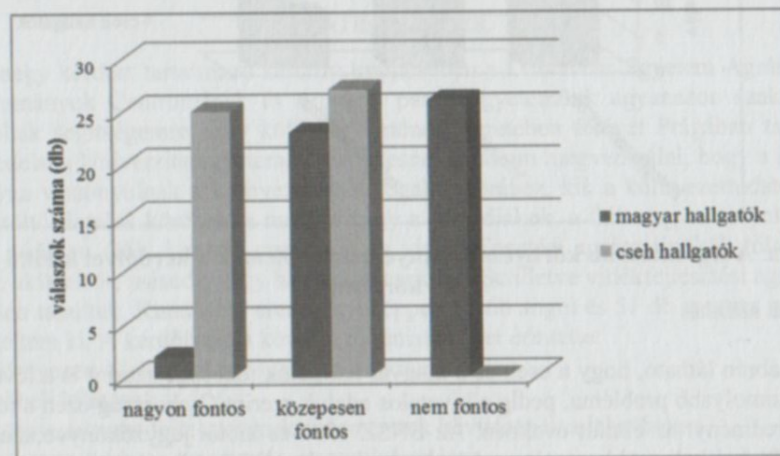
Forrás: saját számítás

Az 1. ábrán látható, hogy a cseh és a magyar hallgatók többsége szerint is a levegőszennyezés a legkomolyabb probléma, pedig a hivatalos adatok szerint Csehország ezen a téren érte el a legtöbb eredményt az elmúlt években. Az ENSZ 1997-es kiotói jegyzőkönyve szerint Csehországnak 8%-kal kell csökkentenie az üvegházhatást okozó CO₂-kibocsátást 2012-re az 1990-es szinthez képest, Csehország viszont már ma 24%-kal kevesebb széndioxidot bocsát ki, mint 1990-ben. A diákok szerint a 2. helyen a vízszennyezés áll. 1992 és 2002 között a legáltalánosabb vízszennyező anyagok tekintetében Csehországban 75%-kal csökkent a szennyezettség mértéke. Csehország már rendelkezik saját szennyvízkezelési technológiával, amit használni enged azoknak, akik azt kéri: eddig 20 fejlődő ország beruházásához használják a cseh technológiát. Magyarország helyzete a vízgazdálkodás szempontjából különleges, hiszen folyóvizeink 99%-a külföldről érkezik. Így állandóan ki vagyunk szolgáltatva annak, ami a szomszédos országokban történik: ott mennyi csapadék hullik, vannak-e árvizek, hogyan szabályozzák a folyókat, szennyezik-e a vizeket. A talajszennyezés problémája keltette fel a legkevesebb hallgató

érdeklődését. A nemzetközi statisztikai adatok szerint a Cseh Köztársaság mind európai, mind világviszonylatban az ásványi nyersanyagok kitermelése miatt a legnagyobb mértékben károsított területek közé tartozik. A lakosság és az ipar környezetszennyező tevékenységéből származó anyagok legnagyobb részét a talaj fogadja magába, ott halmozódik fel. Magyarországon egy év alatt több tízmillió tonna salak, szemét, iszap, trágya és szennyvíz kerül a talajba.

Kíváncsi voltam arra is, hogy a hallgatók hogyan képzelik el a Föld jövőjét, lesznek-e komolyabb környezeti problémák. Ha igennel feleltek, akkor példákat vártam tőlük. A cseh diákok 75%-a (40 fő), magyar hallgatók 96%-a (49 fő) gondolja úgy, hogy a közeljövőben jelentősebb problémák várhatók Földünkön. Mindkét egyetem diákjai a szélsőséges időjárás következményeit tartják az emberiséget leginkább fenyegető problémának, de az ivóvíz-és élelmiszerhiány is számos diák által került említésre. Ami a nemek megoszlását illeti, a nők 89,7%-a (61 fő), a férfiak 85,7%-a (30 fő) válaszolta, hogy lesznek komolyabb környezeti gondok a jövőben. A nemmel válaszolók 58,3%-a (7 fő) nő volt, 41,7%-a (5 fő) férfi. Ez az ellentmondásos helyzet annak köszönhető, hogy a kérdőívet kitöltött hallgatók többsége nő volt, ezért ez torzítja az eredményt. Ilyenkor a nemeken belüli megoszlást kell figyelembe venni, vagyis több nő, mint férfi szerint lesznek komolyabb problémák a jövőben. Lakóhely tekintetében a városiak 91,3%-a (63 fő), a vidékiek 82,3%-a (28 fő) gondolja azt, hogy szembe kell néznünk környezeti katasztrófákkal. A szakirodalom szerint (SZÜCS, 2002) a χ^2 -próba ez esetben nem elvégezhető, mert a gyakoriságnak legalább 5-nek kell lennie, viszont ez a feltétel a magyar hallgatók esetében a választható lehetőségnél nem teljesül. Statisztikailag ugyan nem támasztható alá, hogy a nők vagy a férfiak a pesszimistábbak, de az adatbázis tanulmányozása után a leírtak tekinthetők mérvadónak.

Arról is kérdeztem a hallgatókat, hogy szerintük hazájukban mennyire kap központi szerepet a környezetvédelem, és ennek megítélése miként változott az elmúlt 15 évben. (2. ábra)

2. ábra: A környezetvédelem helyzetének megítélése a kérdőívet kitöltő fiatalok körében

Forrás: saját számítás

A megkérdezett cseh hallgatók 48%-a (25 fő) úgy véli, hogy hazájukban a környezetvédelem helyzete az első között van, nagyon fontos ügyként tartják számon. Ezzel szemben a magyar diákok mindössze 4%-a (2 fő) gondolja ezt így hazánkról. A cseh hallgatók 52%-a (27 fő) úgy véli, hogy hazájukban a környezetvédelem közepesen fontos szerepet kap, és ezt a legtöbb magyar hallgató is így látja. Meglepődve és szomorúan tapasztaltam, hogy a magyar diákok 51%-a (26 fő) szerint napjainkban a környezetvédelemre nem fordítanak elég hangsúlyt, míg a cseh

diákok közül nem volt olyan, aki azt a választ adta volna, hogy egyáltalán nem fontos a környezetvédelem.

A kérdőívemben a hallgatóktól eldöntendő kérdés formájában érdeklődtem, hogy környezet-tudatosnak tartják-e magukat. A cseh hallgatók 85%-a (44 fő), a magyar hallgatók 83%-a (42 fő) válaszolt igennel. A környezettudatos magatartásnak számos olyan hétköznapi gyakorlati megnyilvánulása van, melynek nincs költségvonzata, sőt, energiát és pénzt is takaríthatunk meg. A hallgatók többsége odafigyel arra, hogy ne égjen fölöslegesen a villany, ha már nem tartózkodik a helyiségben. A magyar hallgatók a szelektív hulladékgyűjtést sokkal inkább előnyben részesítik, mint a csehek, az energiatakarékos izzó használata viszont egyik egyetem diákjai körében sem túl népszerű. A hallgatók fele a használt papír üres oldalára is ír, azaz újra felhasználja a papírlapot, ami szintén takarékoskodásra vall. Ennek a kérdésnek a kiértékelésekor külön vizsgáltam, hogyan oszlottak meg a válaszok a nők és a férfiak között. A nők 89,7%-a (61 fő), a férfiak 71,4%-a (25 fő) tartja magát környezettudatosnak. A χ^2 -próba szignifikancia szintje 0,018 lett, tehát van statisztikailag is kimutatható különbség a várt és a kapott értékek között, vagyis a kapcsolat szignifikáns, ami arra enged következtetni, hogy a kérdőívet kitöltők körében a nők a környezettudatosabbak. Szintén szignifikáns összefüggést kaptam, amikor a hallgatók környezettudatosságra adott választát aszerint csoportosítottam, hogy hol élnek: városban vagy vidéken. A vizsgálatom eredményeként megállapítottam, hogy a városi diákok a környezettudatosabbak.

A hallgatók elméleti tudását, tájékozottságát is mértem kérdőívemben: azt kérdeztem, hallottak-e már olyan intézkedésekről, programokról, amelyek a környezetvédelmet szabályozzák. Ha igennel feleltek, példákat kellett írniuk. A debreceni hallgatók 31%-a (16 fő), a prágai hallgatók 25%-a (13 fő) hallott már ilyen programokról, intézkedésekről. Érdekes, hogy mindkét egyetem hallgatói a Kiotói Egyezményt említették legtöbbször. Ezen kívül túlnyomó részben környezetvédelmi akcióprogramokat, a Rio de Janeiro-i Egyezményt, és a Natura 2000 programot írták. A nemmel felelők 52,7%-a (39 fő) cseh nemzetiségű volt, míg 47,3%-a (35 fő) magyar. Tehát ami a diákok tárgyi ismereteit illetve informáltságukat illeti, a debreceni agrár egyetem hallgatói tájékozottabbnak mondhatók prágai társaiknál. A χ^2 -próba szignifikancia szintje 0,472, tehát a tapasztalt a várt értéktől lényegesen nem különbözik, vagyis az eltérő értékek a véletlennek köszönhetők, ezért az összefüggés nem szignifikáns. A nemek tekintetében a kérdőívek tanulmányozásakor megállapítottam, hogy a férfiak 42,9%-a (15 fő), a nők 20,6%-a (14 fő) hallott már környezetvédelemmel kapcsolatos intézkedésekről. Akik nem hallottak még ilyenekről, 27%-ban (20 fő) voltak férfiak, 73%-ban (54 fő) nők. Vagyis a férfiak sokkal jártasabbak a környezetvédelmi ügyekben, mint a nők. A χ^2 -próba szignifikancia szintje 0,017, tehát a tapasztalt a várt értéktől lényegesen különbözik, vagyis van statisztikailag is kimutatható különbség a vizsgált tényezők között, az összefüggés szignifikáns. Ami a lakóhelyet illeti, a városban élő diákok 26%-a (18 fő), a vidéken élők 32,3%-a (11 fő) ismer környezetvédelemmel kapcsolatos intézkedéseket. Megállapítható, hogy a vidéken lakók a tájékozottabbak.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Napjainkban egyre több hír szól a környezet szennyezettségéről és válságáról, melynek megnyilvánulásait szinte mindenhol tapasztalhatjuk. Rossz levegőjű városok, hulladékkal teli közterületek, világszerte csökkenő erdőállomány, szennyezett vizű folyók, patakok, ezáltal az élővilág elsősorban halak, madarak – pusztulása, és még hosszasan lehetne sorolni, amelyek indikátorai annak a globális méreteket öltő romlási folyamatnak, melynek hatásait ma még csak becsülni tudjuk. Véleményem szerint a zöldebb jövőért elsősorban a fiataloknak van lehetőségük tenni életmódjukkal, és gyermekeik, unokáik környezettudatos nevelésével. Ezért két egyetem, egy hazai, és egy külföldi hallgatói között kérdőíves felmérést végeztem, hogy megtudjam, mennyire hasonlóan vagy eltérően vélekednek erről.

A kérdőívek kiértékelése után arra a következtetésre jutottam, hogy mindkét egyetem hallgatói magatartásában fellelhetők a környezettudatosság jegyei. A magyar hallgatók szerint a környezetvédelem helyzete keveseket foglalkoztat igazán, és nem szerepel a fontosabb kérdések között. A cseh diákok szerint hazájukban kedvezőbb a környezetvédelem megítélése, sokkal inkább „szívügye” az embereknek. A hallgatók egyet értettek abban, hogy a légszennyezettséget visszaszorítását tartják a jövő egyik legnagyobb megoldandó feladatának. A várható jövőképpel kapcsolatban a magyar diákok sokkal borúlátóbbak (vagy realisták?), mint cseh társaik, akiknek optimistább a hozzáállásuk.

A tanulmányban célkitűzéseim között szerepelt, hogy megvizsgálom, bizonyos kérdésekben vonható-e párhuzam aközött, hogy a válaszadók csehek vagy magyarok, férfiak vagy nők, városban vagy vidéken élők. A kérdőívet kitöltők körében az alábbi összefüggéseket véltem felfedezni a nemzetiség, a lakhely, és a nemek tekintetében: a magyarok, a vidékiek, a férfiak a tájékozottabbak, ha a környezetvédelmi intézkedésekről van szó. A magyarok, a városiak, a nők pesszimistábbak, ha a Föld jövőjéről van szó. A csehek, a városiak, a nők tartják viselkedésüket környezettudatosabbnak.

Valamennyien tiszta, egészséges környezetben szeretnének élni, amelynek kialakításában is szerepet kell vállalnunk. A környezetvédelem és a környezettudatos magatartás elsősorban nem új ismeretanyagot jelent, hanem a szemléletmód változását igényli. Fel kell ismernünk, hogy az eddigi pazarló életforma többé nem fenntartható, és nem csak a felnőttek körében kell felhívni erre a figyelmet, hanem már gyermekkortól kezdve a nevelésben és az oktatásban is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- (1) Banerjee, B. – McKeage K. (1994): How green is my value: Exploring the relationship between Environmentalism. *Advances in Consumer Research*. Vol. 21. No 1. 147-152. p. (2) Bulla M. (1993): Feladatok a XXI. századra- Az ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferencia dokumentumai, Föld Napja Alapítvány, Budapest, 163-298-301. p. (3) European Commission (2010): State of play in the EU energy policy, http://ec.europa.eu/energy/strategies/2010/2020_en.htm (letöltve: 2011. 07. 20) (4) IEA (2010): Key World Energy Statistics, <http://www.iea.org/stats/index.asp> (letöltve: 2011. 08. 12) (5) IEA (2009): Oil Market Report, www.oilmarketreport.org (letöltve: 2010. 11. 17) (6) Kormosné K.K. – Odor K. (2010): Környezet, tudat, gazdálkodás. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, 10. p. (7) Kovács A. D. (2009): A környezettudatosság fogalma és vizsgálatának hazai gyakorlata, http://geo.science.unideb.hu/taj/dokumentum/telkonf/dokumentum/kovacs_a_d.pdf (letöltve: 2010. 02.06.) (8) Nitschke, C. (1991): Berufliche Umweltbildung- Umwelt gerechte berufspraxis. Bundesinstitut für Berufsbildung, Berlin-Bonn, 89.p. (9) SZÜCS I. (2002): Alkalmazott statisztika. Agroinform kiadó, Budapest, 235. p.

KÖRNYEZETI INFORMÁCIÓK AZ ÉVES BESZÁMOLÓBAN

ENVIRONMENTAL INFORMATION IN ANNUAL ACCOUNTS

Kiss Ágota

Debreceni Egyetem, Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar
Pénzügy és számvitel szak III. évfolyam

ÖSSZEFOGLALÁS

A környezetvédelem a XXI. század legjelentősebb kihívását jelenti az emberiség számára. A 2000. évi C. számviteli törvény meghatározza azon környezeti információk körét, melyeket a gazdálkodó szervezeteknek részletesen be kell mutatniuk éves beszámolójukban. Dolgozatomban az irodalmi fejezeteiben a környezeti számvitel fogalomrendszerét, alrendszerét, illetve feladatát ismertetem. Ugyan hazánkban a környezeti számvitel még a legtöbb szakember számára ismeretlen fogalom, példákkal igazolom, hogy alkalmazása mindenképp előnyt jelent a vállalati működés során. Bemutatom továbbá a számviteli törvény környezetvédelmi előírásainak fejlődését, a kiegészítő melléklet és az üzleti jelentés környezeti információkra vonatkozó tartalmát, valamint említést teszek a manapság egyre elterjedtebb környezeti és fenntarthatósági jelentések készítéséről. A dolgozat második felében az általam elvégzett felmérés eredményeit ismertetem. Kutatómunkám során az ISO 14001-es szabvány által tanúsított Hajdú-Bihar megyei cégek 2009. évi éves beszámolóinak kiegészítő mellékleteiben nyilvánosságra hozott környezeti információk körét vizsgáltam. A vizsgálati szempontok kialakításánál a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 94.§-ának előírásai voltak az irányadók, miszerint a környezetvédelmi kötelezettségek fedezetére képzett céltartalék összegét, illetve a veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok készleteinek mennyiségi- és értékadatait a kiegészítő mellékletben részletesen be kell mutatni.

Kulcsszavak: környezetvédelem, környezeti számvitel, kiegészítő melléklet, környezeti információk

ABSTRACT

Environmental protection is one of the most significant challenges facing humanity in the 21st century. The No.C Accounting Act of 2000 defines the scope of environmental information that economic organizations have to submit in their annual accounts in detail. In the literary part of my thesis I describe the conceptual systems and subsystems and the tasks of environmental account. Although environmental account is still an unknown concept for most experts in Hungary, I prove the benefits of it in operation of companies with examples. Furthermore, I demonstrate the development of environmental standards of the Accounting Act, the contents concerning environmental information in the additional supplement and in financial accounts. Moreover I mention the preparation of environmental and sustainability reports that became current nowadays. In the second half of my thesis I expound the results of my survey. In my research, I examined the scope of environmental information published in the additional supplement of annual accounts of 2009 of Hajdú-Bihar county companies certified by the ISO 14001 standard. For developing examination questions the 94th paragraph of the No.C Accounting Act of 2000 was the guiding principle. It states that provision of environmental liability and the quantity and value of dangerous waste and environmentally harmful materials have to be described in detail in the additional supplement. By reason of the increasing environmental disasters and aggravating legal regulations, surveying and presenting environmental performance will become an essential condition for effective operation. It merely depends on the attitude of leadership whether they consider environmental protection as a constrain or as an opportunity.

Keywords: environment, environmental accounting, notes to the financial statement, environmental information